

СИТУАЦІЯ ЩОДО БОРОТЬБИ З ПАНДЕМІЄЮ ВІРУСУ COVID-19 У СУМІЖНИХ З УКРАЇНОЮ ДЕРЖАВАХ

Відділ зовнішньої політики
 центру зовнішньополітичних досліджень
 Національного інституту стратегічних досліджень

Пандемія вірусу COVID-19 поширилася на всі суміжні з Україною держави, які змушені застосовувати безпрецедентні заходи, спрямовані на недопущення розповсюдження хвороби. Ці заходи переважно спрямовані на максимальну ізоляцію людей один від одного, а також медичну перевірку та карантин усіх своїх громадян, що прибувають з-за кордону. Водночас, уряди цих країн вживають заходи з підтримки бізнесу, щоб уберегти його від масових банкрутств, а також щодо надання соціально-економічної допомоги найбільш вразливим верствам населення.

I. Країни Європейського Союзу

Більшість західних сусідів України є членами Європейського Союзу. ЄС активно здійснює політику щодо підтримки країн-членів у соціально-економічній сфері. Так, у межах Інвестиційної ініціативи щодо реагування на коронавірус виділив державам-членам 37 млрд. євро для стримування пандемії та пом'якшення її негативних соціально-економічних наслідків. Водночас, не чекаючи на допомогу з Брюсселя, свої комплекси заходів з порятунку бізнесу і соціального захисту своїх громадян розробляють і окремі країни ЄС.

Польща

21 березня на зміну стану епідеміологічної загрози у Польщі запроваджений стан епідемії. Діють жорсткі обмежувальні заходи (працюють лише аптеки та продовольчі магазини) – державні кордони закриті. Штраф за порушення режиму карантину складає 30 тис. злотих (193 000 грн.). Прем'єр-міністр Матеуш Моравецький поінформував, що запроваджуються «механізми перевірки, чи дана особа на карантині перебуває вдома, під задекларованою адресою». У навчальних закладах карантин до Великодня (14 квітня). Водночас президентські вибори, призначені на 10 травня, переносити не збираються.

Польща продовжує повертати своїх громадян з-за кордону. У межах акції «Повернення додому» (LOTdodomu) лише 23 березня прибуло 18 чартерних рейсів з віддалених регіонів світу. За досягнутою домовленістю, польська авіакомпанія LOT також забиратиме українських громадян з віддалених точок планети, куди здійснюють рейси її

літаки - якщо на борту будуть вільні місця. Йдеться про країни Латинської Америки, Південної Азії, Африки, куди не літають літаки українських авіаліній.

Водночас польська влада вживає заходів щодо допомоги українцям, які залишилися на теренах Польщі. Українським працівникам автоматично продовжать візи та дозволи на роботу. За підрахунками польської сторони, через епідемію Польщу покинуть лише 5-10% українців (з понад 1 млн.). Однак й ця цифра критична - сільське та переробне господарство Польщі відчує брак робочої сили.

Влада РП розробляє заходи для зниження навантаження на підприємства і людей, яких торкнеться зменшення доходів. Насамперед це дешевші кредити, компенсація економічних втрат компаніям і забезпечення банків ліквідністю. Польська банківська асоціація анонсувала, що погашення кредитів можна буде призупинити на строк до шести місяців, а уряд пообіцяв скасувати штрафи за невиконання контрактів, укладених в рамках державних закупівель. Втім, конкретних затверджених рішень ще немає.

Країни Балтії

16 березня у **Литві** запроваджений карантин до 30 березня (ймовірно, буде продовжений). Діють жорсткі обмежувальні заходи – державні кордони закриті (крім транзиту). Оскільки Литва єдина з Балтійських держав, що має кордон з ЄС по суходолу (коридор Сувалки), водночас межує з ексклавом РФ Калінінградською областю, Вільнюс продовжив дію транзитного коридору до 26 березня.

Затверджений план економічного стимулювання країни на суму близько 2,5 мільярда євро. Уряд Литви схвалив план заохочення економіки, яка постраждала від наслідків пандемії коронавірусу. Держава допоможе роботодавцям зберегти робочі місця і надасть податкові пільги бізнесу. держава спільно з роботодавцями буде допомагати зберігати робочі місця, покриваючи частину оплати працівникам за час вимушеного «відпочинку». Уряд дозволить компаніям відкласти сплату податків або розподілити податки за договірним графіком, без будь-яких штрафних санкцій.

Призупинені масштабні навчання НАТО «Defender 2020», заплановані на березень-червень 2020 р. Стан продовольчої безпеки країни викликає занепокоєння – у випадку продовження карантину до червня запаси продовольства вичерпаються. Діють штрафи для спекулянтів за збільшення цін на товари в умовах карантину.

17 березня у **Латвії** запроваджений карантин до 14 квітня. Діють жорсткі обмежувальні заходи - зупинено міжнародне морське, залізничне, автобусне та авіасполучення Латвії. Публічні заходи, збори людей понад 50 осіб заборонені. Штраф за порушення карантину складає 350 євро (за тяжкі порушення, навмисне зараження – до 3 років позбавлення волі).

Міністерство економіки Латвії пропонує запровадити податкові канікули на термін до одного року, а також розширити програму гарантій і кредитів. Також пропонується досягти угоди між урядом, роботодавцями і профспілками, згідно з яким працівників можна буде відправляти у відпустку за свій рахунок в спрощеному порядку.

З 16 березня до 30 березня в **Естонії** діє режим надзвичайної ситуації (ймовірно, буде продовжений). Діють жорсткі обмежувальні заходи - зупинено міжнародне морське, залізничне, автобусне та авіасполучення. Уряд країни заборонив поїздки на шість своїх островів для всіх, крім постійних жителів. Розглядається можливість введення надзвичайного стану із повним обмеженням пересування громадян.

Парламент Естонії обговорює можливість зниження акцизів на газ, електроенергію і паливо, рефінансування кредитів державою, відтермінування сплати податків і використання резервів.. Крім того Естонія на час надзвичайної ситуації виплачує 70%

зарплатні особам, що були звільнені з роботи у зв'язку з карантинном. Подібні заходи коштуватимуть державі 1,5-2 млрд. євро.

Угорщина

Запровадження особливого правового порядку та **надзвичайного стану (state of danger)** в Угорщині країні відбулося **12 березня 2020 р.** Уряд вирішив накласти заборону на в'їзд (поїздами, автобусами, літаками) для іноземних громадян, які прибувають до Угорщини з Італії, Китаю, Південної Кореї, Ірану, Ізраїлю. Угорські громадяни, що повертаються на батьківщину, відправляються на карантин щонайменше на два тижні (для порушників відповідного режиму передбачене запровадження штрафів). Уряд відновлює **прикордонний контроль** на шенгенських кордонах зі Словенією, Австрією, Хорватією. Крім того, забороняється організація заходів у приміщеннях з аудиторією більше 100 осіб, заходів під відкритим небом з кількістю понад 500 осіб, а навчання у школах та університетах відтепер має здійснюватися у дистанційному режимі. Закриті розважальні установи, заклади культури і мистецтва. Ресторани, кафе та магазини крім продуктових залишаються відкритими лише до 15:00.

Угорщиною були досягнуті домовленості з Австрією, Словаччиною, Хорватією, Словенією та Чехією щодо постійного обміну інформацією та узгодження процедур швидкого повернення громадян відповідних країн на свою територію (чартерним рейсом). В уряді були сформовані **десять профільних робочих груп**, відповідальних за безпеку життєво важливих підприємств, міжнародну координацію, питання комунікації, особливий правовий порядок, фінанси і відновлення економіки, прикордонний контроль, дослідження коронавірусної інфекції тощо.

Урядом була здійснена розробка плану будівництва мобільної лікарні для контролю захворювань; збільшення кількості медичних працівників, залучених до протидії поширенню інфекції; закупівля додаткового обладнання для адекватної відповіді на загрозу (наразі доступно 22 мільйони пар рукавичок та 1,2 мільйона хірургічних масок для обличчя, 2000 апаратів штучної вентиляції легень та 2000 апаратів для знеболення). Крім того, за підтримки Міністерства інновацій та технологій був створений консорціум для розробки фармакотерапії (терапевтичного препарату) для лікування захворювання, викликаного коронавірусною інфекцією. До складу консорціуму входять угорські місцеві науково-дослідні інститути вищої освіти та фармакології.

Особлива увага приділяється **вдосконаленню урядової інформаційної кампанії**, направленої на розробку коротких інформаційних фільмів і роликів, призначених для людей похилого віку щодо симптомів коронавірусної інфекції та необхідності обмеження соціальних контактів.

З метою **подолання можливих негативних наслідків у соціально-економічній сфері** планується перегляд бюджетів на всіх рівнях; проводяться регулярні консультації з угорським центральним банком щодо залучення коштів для подальшого кризового врегулювання ситуації. Для таких галузей як **туризм і сфера послуг** було призупинено збір внесків на розвиток туризму до 30 червня 2020 року, тимчасово був **скасований внесок до пенсійного фонду**, а внесок медичного страхування має бути знижений до встановленого законом мінімуму. Крім того, у вищезазначений період у цих секторах **не допускається розірвання договорів оренди та підвищення орендної плати**. Для приватних осіб та підприємств до кінця поточного року були **припинені зобов'язання з виплати основного боргу і відсотків за кредитами**, виданими до 18 березня 2020 року. Короткострокові кредити для бізнесу були продовжені до 30 червня 2020 року. У той же час річна процентна ставка нових споживчих кредитів була збільшена до максимальної

ставки центрального банку плюс 5 відсотків.

Словаччина

Словаччина однією з перших на європейському континенті запровадила жорсткі обмежувальні заходи, направлені на протидію розповсюдженню коронавірусної інфекції та її негативних наслідків. **15 березня 2020 року** з огляду на стрімке зростання кількості інфікованих (до 61 особи) у країні офіційно оголошено **надзвичайний стан**. Закрито трьох аеропортів з міжнародними рейсами (Братислава, Кошице та Попрад); зупинено рух поїздів та автобусів міжнародного сполучення. Введено **прикордонний контроль** на всіх пунктах пропуску (у т.ч. у межах Шенгенської зони). В'їзд до країни дозволяється лише громадянам, а також особам, у яких є посвідка на постійне або тимчасове місце проживання. Громадяни Словаччини, які наразі повертаються з-за кордону на батьківщину, мають бути ретельно перевірені на предмет стану здоров'я та відправлені на обов'язковий двотижневий карантин.

У країні було прийняте рішення про закриття освітніх установ, розважальних закладів, торгівельних центрів, за виключенням продовольчих магазинів, банків, аптек, АЗС та поштових відділень.

Ситуація з наданням необхідних медичних послуг у країні залишається під контролем - на сьогодні держава має понад 1000 таких апаратів і уряд планує придбати ще 100 (один такий апарат розрахований на 5 450 осіб). Крім того, Словаччина додатково закупила 1 млн. масок і 100 тис. тестів з Китаю для швидкого виявлення коронавірусної інфекції. Активно проводиться **робота над дослідженням коронавірусної інфекції** передовими вірусологами країни (зокрема, Інститутом вірусології Словацької академії наук).

У соціально-економічній сфері країни спостерігаються труднощі. Через розповсюдження коронавірусної інфекції в Словаччині **зупинили свою роботу чотири автомобільні заводи**, включаючи завод «Volkswagen» (що становлять основу експортно-орієнтованої економіки держави). Словацькі банки оголосили, що дозволять клієнтам відкладати виплати щомісячних платежів за кредитами, однак **на загальнонаціональному рівні такий процес не є системним** – підприємці самостійно змушені просити банки про розстрочку та комунікувати з податковою службою. З огляду на політичну ситуацію в країні (29 лютого 2020 року у Словаччині відбулися парламентські вибори і новий уряд був призначений лише 21 березня 2020 року), залишається відкритим питання **повноцінного і узгодженого плану уряду щодо кризового врегулювання економіки**, включаючи заходи зі збереження робочих місць у проблемних секторах та надання компенсацій і пільг різним категоріям громадян (передусім, підприємцям).

Румунія

Румунія розпочала запроваджувати обмежувальні заходи задля боротьби з коронавірусом ще з 24 лютого. Спочатку було введено 14-денну ізоляцію для всіх громадян Румунії, що повертаються з північної Італії, згодом закритий кордон для всіх іноземців, хто останнім часом відвідував Китай, Іран, Корею або Італію, а також для транспорту з держав-сусідів, розташованих на захід від себе.

Період епідемічної кризи у Румунії збігся з політичною турбулентністю - з кінця лютого тривав процес зміни кабінету міністрів. Проте 14 березня румунські депутати затвердили новий уряд на чолі з тим же прем'єр-міністром Людовиком Орбаном, щоб дати йому повноваження протистояти розповсюдженню коронавірусу.

Законодавці голосували невеликими групами та опитували кандидатів у міністри

через телефонну конференцію. Терміновість затвердження нового кабінету міністрів стала особливо гострою днем раніше, коли Орбан та низка його міністрів самоізолювалися на карантин після контакту з членами партії, у яких виявили коронавірус.

16 березня Президент Румунії Клаус Йоганніс підписав **указ про введення надзвичайного стану через епідемію коронавірусу** (на той час в країну було зафіксовано 139 випадків зараження). Поки що обмеження триватимуть 30 днів.

З 22:00 години 22-го березня влада Румунії прийняла рішення про введення в країні воєнного стану через розповсюдження коронавірусу.

Встановлено комендантську годину з 22:00 до 6:00 (виключення лише для представників окремих професій та за надзвичайних ситуацій). У денний час дозволяється перебування назовні лише із дотриманням заходів безпеки для захисту від COVID-19. Заборонено збиратися на вулиці більше 3-х осіб, якщо це не одна родина.

Державні кордони закриті, заборонено в'їзд до Румунії іноземців та осіб без громадянства, за виключенням транзиту – у випадку його організації за домовленістю із сусідніми державами. Виключення становлять іноземці, що перебувають у шлюбі з громадянами Румунії чи громадянами ЄС, особи з дозволом на проживання в Румунії, співробітники дипломатичних місій. Порушники режиму самоізоляції будуть примусово поміщатися в карантин на 14 діб.

З 19-го березня уряд Румунії запровадив кримінальну відповідальність для тих, хто не виконує приписи щодо боротьби з коронавірусом. За ігнорування вимог влади можна отримати до 3-х років позбавлення волі, за зараження при цьому інших осіб – до 5-ти років, за недотримання заходів по боротьбі з епідемією, що призвело до смерті, - до 15 років позбавлення волі.

20 березня президент Румунії К. Йоганніс в спеціальному зверненні закликав румунів за кордоном не повертатися додому на Великдень, оскільки більшість з них піде в ізоляцію чи карантин. Глава держави також закликав громадян Румунії, якщо це можливо, працювати з дому.

З 21 березня 2020 року уряд Румунії заборонив місцевій владі оприлюднювати інформацію про перебіг епідемії на тлі зростання кількості хворих та перших смертей.

Керівництво країни вживає **заходи щодо підтримки економіки і громадян**. Румунський уряд розраховує, що вони дозволять вивільнити частину урядових фондів для боротьби з хворобою та спростять низку бюрократичних процедур. Додаткові кошти буде виділено на охорону здоров'я, ліки та обладнання, а уряд планує спрямувати не менше 1% ВВП на подолання негативного впливу пандемії на економіку. Міністр фінансів Флорін Кицу також заявив, що готуються заходи з підтримки малих та середніх підприємців (МСП). Напередодні парламент Румунії ухвалив закон, який дозволяє батькам залишатися вдома задля догляду за дітьми в період надзвичайного стану.

ЄС виділяє 47 млн. євро з Європейського фонду регіонального розвитку на покращення медичних послуг на північному сході Румунії. Нацбанк Румунії веде переговори з приватними банками щодо можливості запровадження кредитних канікул. Державні банки СЕС та Banca Romaneasca вже оголосили про можливість відстрочки виплат на 1-2 місяці. Однак, приватні банки вимагають державних гарантій.

Обговорюються також можливості відстрочки або тимчасового звільнення підприємців від сплати податків, а представники МСП закликають владу створити механізми надання допомоги та субсидій на виплату зарплат у найбільш вражених сферах.

II. Країни колишнього СРСР

Білорусь

З огляду на помірність розповсюдження вірусу та відсутність смертельних випадків, білоруська влада **не вважає за необхідне вживати жорстких обмежувальних заходів для стримування інфекції**. На даний момент в Білорусі вживаються такі заходи:

призупинені планові госпіталізації в лікарнях, змінено режим роботи поліклінік (тимчасово скасовані планові дослідження пацієнтів, заклади працюють лише у режимі проведення консультацій);

карантин у закладах освіти всіх рівнів не введений, однак дозволено батькам не відправляти дітей до шкіл у разі потреби;

ізолювано (в т.ч. у стаціонарах лікарень) близько 1100 осіб, які були контактами 1-го рівня для тих, у кого офіційно діагностували COVID-19 та 8800 контактів другого рівня знаходяться під спостереженням;

в Мінську збільшено кількість одиниць громадського транспорту (як під час годин-пік) з метою максимального розведення потоків пасажирів протягом доби, а організації та установи у т.ч. вищі навчальні заклади відповідним чином змінили робочий (навчальний) графіки.

Влада Республіки Білорусь вважає поточну ситуацію контрольованою та заявляє про наявність необхідних ресурсів на випадок подальшого розповсюдження інфекції.

Крім того, закриття кордонів не вважається за доцільним, оскільки немає гарантії, що це дійсно стримає епідемію, хоча за офіційними даними – більшість інфікованих на COVID-19 було виявлено під час санітарного контролю на кордоні.

Водночас, за заявами Офісу ВООЗ у Білорусі, країна у достатній мірі виконує рекомендації ВООЗ із запобігання епідемії.

Сам О.Лукашенко **не вважає загрозу поширення COVID-19 настільки серйозною**. На його думку, люди більше постраждають від паніки, аніж від вірусу. Лідер країни публічно відмовився вживати заходів щодо надання допомоги громадянам, що останнім часом виїхали за кордон та не можуть повернутися до Білорусі, звинувативши їх у недбальстві і безвідповідальності.

У зв'язку із чим, медійний простір Білорусі доволі жорстко контролюється, тому поширюється меседж про те, що ситуація під контролем, немає підстав для занепокоєння, а жорсткі заходи сусідніх країн критикуються. Загалом, для білорусів **тема коронавірусу посідає 2-е місце після ситуації із курсом валют та економічною кризою у світі**, у зв'язку із чим Національний Банк РБ рекомендував банкам надати кредитні канікули населенню.

Водночас, про проблеми COVID-19 (відсутність масок в аптеках, недоступність тестів, черги в магазинах, неправдиві повідомлення про смертність тощо) з'являються, здебільшого, у російських медіа.

Загалом, на протидію епідемії виділено 2,35 млрд. білоруських рублів (постанова Ради Міністрів РБ №163 від 21.03.2020 р.), а уряд Білорусі на даний момент розглядає комплекс заходів підтримки бізнесу у зв'язку із поширенням інфекції.

Таким чином, влада Білорусі розуміє загрозу вірусної інфекції COVID-19, однак, з метою зменшення негативних ефектів для економіки Білорусі намагається стримувати панічні настрою серед населення. Це також зумовлене тим, що частину заходів (зокрема, закриття кордонів) вижили сусідні країни. Таким чином, аналогічні заходи з боку Білорусі не матимуть сенсу. Ймовірно, що розвиток інфекції розвиватиметься й надалі, однак жорсткі заходи по стримуванню будуть застосовані в останню чергу.

Молдова

У Молдові вірус розповсюджувався з 8 березня, темпи розповсюдження – високі. Найбільш уражені міста – Кишинів, Хінчесті, території, що межують із Одеською та Вінницькою областями. У зв'язку із цим, Молдова ввела режим надзвичайного стану строком до 60 днів (із 17 березня). Загалом, заходи профілактики та протидії вірусу схожі на ті, які вже вжито в Україні, однак є менш жорсткими:

зачинені навчальні заклади всіх рівнів;

зачинені розважальні та торгівельні заклади окрім аптек, продуктових магазинів, АЗС, банків, магазинів господарчих товарів, агромагазинів та магазинів із продажу автозапчастин;

створено єдиний інформаційний центр для моніторингу ситуації;

обмежено роботу громадського транспорту (працює лише в години-пік);

здійснення дезінфекції житлових будинків, прибудинкових територій (включно із дитячими майданчиками), зупинок громадського транспорту;

внесено зміни у законодавство, де посилюється адміністративна або кримінальна відповідальність за порушення режиму карантину;

проведення засідань уряду та мерії м. Кишинів будуть проводити в онлайн-режимі;

Агентство публічних послуг буде надавати лише обмежений перелік адміністративних послуг населенню;

персонал організацій, установ, компаній за можливості переведений на віддалену роботу;

Пошта Молдови надаватиме лише базові послуги;

Молдова дозволила транзит своєю територією за умови його здійснення без зупинок.

Прийнято рішення проводити релігійні заходи Молдавської православної церкви на відкритому повітрі за дотримання заходів безпеки.

Влада невизнаної ПМР обмежила виїзд за кордон для власних «громадян». Водночас, Молдова спокійно їх пропускає, вважаючи своїми громадянами. З іншого боку, на придністровську територію місцева влада впускає лише «громадян ПМР», осіб з молдавськими паспортами не пропускає, вважаючи їх іноземцями.

Попри стрімке збільшення інфікованих, влада Молдови заявляє, що здатна втримати під контролем ситуацію: за прогнозами кількість хворих зростає до 400 – 500 при наявних 1500 – 2000 ліжок-місць, готових прийняти хворих на COVID-19. Водночас, такі заяви виглядають занадто оптимістично.

Молдова також страждає від інформаційних атак, спрямованих на розбурхування панічних настроїв серед населення. Зокрема, президент І.Додон пригрозив кримінальною відповідальністю тим медіа, які розповсюджуватимуть завідомо неправдиву інформацію.

Грузія

В Грузії з 21 березня терміном на місяць введено надзвичайний стан через епідеміологічну ситуацію. Влада держави заявляє, що уникатиме запровадження суворих карантинних вимог, які обмежують права та свободи громадян (на кшталт комендантської години). В той же час передбачається призупинення міжміського транспортного сполучення (відтак дістатися в інше місто можна виключно на особистому автомобілі). Уряд отримує додаткові повноваження в медичній сфері (регулювання цін, мобілізація приватної інфраструктури та спеціалістів). Вводиться дистанційний режим роботи судової системи; заборонено відвідання ув'язнених (натомість – збільшено ліміт телефонного спілкування з ними). Вводиться заборона на заходи, які передбачають перебування в

одному приміщення понад 10 осіб. Виключення стосуються медичних та пенітенціарних закладів, діяльності правоохоронців та військових. Обмеження не стосується муніципального транспорту; людей, які здійснюють інфраструктурні та будівельні роботи. Серед конкретних заходів, які підпадають під обмеження, відзначаються шлюбні святкування та поминальні заходи. В той же час прямо не говориться про заборону масових церковних заходів – через релігійність населення це може викликати негативну реакцію суспільства.

Торгівельний сектор Грузії в основному призупинив роботу ще з 20 березня. Виключення стосується аптек, продуктових магазинів, зоомагазинів, аграрних ринків та ринків тварин, магазинів з продажу добрив та побутової техніки, автозаправок. Продовжують функціонувати підприємства харчової промисловості, тваринницькі ферми та виробники кормів для тварин. Частина державних установ переведена на дистанційний режим роботи; аналогічні рекомендації спрямовані приватному сектору. Призупинені масові спортивні та культурні заходи.

Додаткові обмежувальні заходи вводяться в окремих регіонах, де ступінь загрози є вищою. Ними стали муніципалітети Болнісі та Марнеулі, де виявлено випадки захворювання та встановлено, що пацієнти мали широке коло контактів. Вони повністю перекриті – задля цього задіяні військові сили, які встановили контрольні-пропускні пункти по периметру муніципалітетів.

З 18 березня Грузія повністю перекрила на два тижні власні кордони для іноземних громадян. Призупинено авіаційне сполучення з іншими державами. Громадяни Грузинська влада висловлює готовність допомагати власним громадянам, які проживають на окупованих РФ територіях (Абхазія, Південна Осетія). Втім, відзначається, що через перекриття окупаційною владою контрольних-пропускних пунктів на лінії розмежування гуманітарна ситуація в цих регіонах ускладнюється, і Грузія нічого з цим не може вдіяти.

З початку березня в державі було введено карантин для шкільного навчання строком на місяць. Наразі він подовжений щонайменше до 21 квітня, і стосується всієї системи грузинської освіти.

Обмежувальні заходи **завдають значної шкоди економіці Грузії** та добробуту населення. Задля боротьби з негативними тенденціями уряд розробив відповідний план (його вартість – понад 300 млн. доларів США). Він передбачає «податкові канікули» для туристичного сектору, який зазвичай генерує значний відсоток ВВП. На три місяці відтерміновано сплату кредитних платежів.

III. Туреччина

Епідеміологічна загроза для Туреччини актуалізується через низку факторів:

країна є транзитним хабом для пасажиропотоку (аеропорт Стамбулу є важливим вузловим центром авіаційного сполучення світового масштабу);

країна є відомим туристичним центром, що з одного боку створює додаткові можливості для занесення вірусу ззовні, а з іншого – інтенсифікує загрозу національній економіці від будь-яких обмежень;

в країні перебуває велика кількість біженців з Сирії, стан здоров'я яких важче контролювати, та які створюють додатковий тягар для національної медичної системи;

для релігійної частини мусульманського населення Туреччини важливе значення має паломництво (хадж) до Мекки та Медини (розташовані на території Саудівської Аравії), що створює додатковий ризик розповсюдження епідемії;

В результаті турецька влада надзвичайно серйозно ставиться до питання боротьби з епідемією коронавірусної інфекції COVID-19. У країні створено оперативного центру з

реагування на проблему, підготовлено рекомендації міністерства охорони здоров'я. На початку лютого була здійснена евакуація турецьких громадян з КНР, призупинене авіаційне сполучення з цією державою, імпорт товарів китайського тваринництва. Наприкінці місяця – в умовах розповсюдження епідемії на інші країни – призупинення сполучення було розповсюджене на найбільш постраждали з них (Іран, Південна Корея, Італія).

Новий етап реагування на загрозу розпочався після виявлення першого випадку захворювання в самій Туреччині (11 березня). У країні зачинені школи, призупинено роботу багатолюдних розважальних закладів (театри, кінотеатри, бари, дискотеки), підприємств індустрії обслуговування; скасовано проведення спортивних змагань; обмежено проведення масових релігійних заходів; обмежено візити відвідувачів до лікарень та закладів пенітенціарної системи; розширено обмеження на авіаційне сполучення з іншими державами (наразі під нього підпадає 68 країн); введено обов'язковий карантин для учасників хаджу. Задля посилення медичного потенціалу протидіяти епідемії оголошено мобілізацію приватних лікарень – ті з них, які відповідають встановленим вимогам, мають виділити частину відділень для лікування пацієнтів з коронавірусом. Організовується дезінфекція місцевої транспортної інфраструктури в містах держави.

Посилена увага надається контролю за наземними кордонами, сполучення через які перекривається. Поблизу кордонів з Грузією, Іраном та Іраком розгорнуті польові шпиталі. Організована евакуація громадян Туреччини з інших держав (вивезено понад 2,8 тис. осіб лише з європейських держав), яких після повернення на Батьківщину поміщають у 14-денний карантин (для цього обладнані гуртожитки в Стамбулі та сусідній провінції Коджаелі). В евакуаційних заходах були задіяні як літаки державних авіаліній, так і військові борти (наприклад – саме так була здійснена евакуація з Уханя, КНР).

Відзначаючи підвищений рівень загрози для старшого покоління, влада Туреччини розробляє особливі заходи щодо їхнього захисту. Озвучена ініціатива надання всім громадянам віком старше 65 років захисних масок та засобів особистої гігієни. Також державні банки мають забезпечити доставку пенсій за безпосереднім місцем проживання пенсіонерів. Запроваджується програма надання медичної допомоги на дому людям похилого віку (старше 80 років), які проживають самі. З 22 березня введено заборону громадянам старше 65 років та особам, які страждають від хронічних захворювань, покидати домівки.

Туреччина також **проводить політику щодо протидію економічним наслідкам від тривалих обмежуючих заходів.** Влада країни ухвалила план заходів під назвою «Щит економічної стабільності», який передбачає виділення 100 млрд. лір (15,4 млрд. доларів США) на допомогу національній економіці. Заходи передбачають підвищення мінімальної пенсії для населення; зменшення ПДВ на внутрішнє авіасполучення (з 18 % до 1 %) на найближчі три місяці; заморожування стягнення курортного збору з готелів до листопада; відтермінування на півроку стягнення податків за квітень, травень та червень з підприємств певних галузей, які є найбільш вразливими в сучасних умовах (роздрібна торгівля; автомобілебудування, металургія, готельний бізнес тощо); заморожування на три місяці кредитних платежів для компаній, які зазнали проблем через епідемію та обмежувальні заходи; збільшення в два рази Фонду кредитних гарантій з метою надання кредитів малому та середньому бізнесу; надання підтримки експортерам, які страждають від призупинення торговельних відносин.

Більшість країн, що межують з Україною, застосовують приблизно однакові заходи, спрямовані на запобігання поширенню пандемії. Вони полягають у максимальному звуженні можливостей громадян комунікувати один з одним, передаючи таким чином інфекцію. Наслідком цих заходів невідворотно стає різке економічне падіння у сфері послуг, виникнення соціально-економічних проблем у малозахищених верств населення, зростання безробіття тощо. У цьому зв'язку надзвичайно зростає важливість застосування на рівні держави протекціоністських заходів для галузей, що найбільш вразливих галузей та соціально-економічної допомоги з боку уряду для груп населення, що її потребують.

Винятком з описаних випадків можна вважати лише Білорусь, керівництво якої зробило ставку на відмову від жорстких заходів, сподіваючись, очевидно, зберегти темпи розвитку економіки.